

❁ תמצית השיטות ❁

במקום שיש שני צדדים – הציבור והכלל אל מול היחיד והפרט – נחלקו ר' יאשיה ור' יונתן מי מהם מכריע. לר' יאשיה הכלל והציבור גוברים, ואילו לר' יונתן גובר צד היחיד והפרט.

הנהגות

א) עיר הנדחת

עד כמה עושין עיר הנדחת? מעשרה ועד מאה, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: ממאה ועד רובו של שבט. (סנהדרין טו, ב)

דין עיר הנדחת הוא רק ב"עיר" – לא ב"יחידים" ולא ב"ציבור". והמחלוקת היא אימתי נעשים "יחידים" ל"עיר", ומתי יוצאים מגדר זה ונעשים "ציבור". לר' יאשיה הנוטה אל הכלל והציבור, עשרה אנשים ומעלה נכנסים כבר לגדר "עיר", ומאה אנשים ומעלה כבר הגיעו לכלל "ציבור"; ואילו לדעת ר' יונתן הנוטה אל היחיד והפרט, עד מאה אנשים עדיין "יחידים" הם, ממאה אנשים ומעלה נחשבים "עיר", ורק רובו של שבט נחשב "ציבור".

ב) מקלל אביו ואמו

אה"ת 2018/10.07

איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו – אין לי אלא אביו ואמו, אביו שלא אמו, אמו שלא אביו, מניין? תלמוד לומר: אביו ואמו קלל דמיו בו; אביו קלל, אמו קלל, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: משמע שניהן כאחד ומשמע אחד בפני עצמו, עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. (סנהדרין טו, א)

לדעת ר' יאשיה משמעות פשוט הכתוב כוללת את האב והאם ככלל אחד, ואילו לדעת ר' יונתן היא מתייחסת לכל אחד מהם כפרט בפני עצמו.

ג) קרבן פסח

"ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו" ... שומע אני בין בחול בין בשבת... דברי רבי יאשיה. אמר לו רבי יונתן: ממשמע הזה עדיין לא שמענו. (ספרי בהעלותך ט, ב)

ההלכה היא שקרבן יחיד אינו דוחה את השבת, אלא קרבן ציבור בלבד. קרבן פסח נושא בתוכו שתי הגדרות אלו כאחד: בעיקרו הוא קרבן יחיד שכל חבורה מביאה מממונה הפרטי, אלא שהקרבנותו בציבור מעניקה לו גם גדר של קרבן ציבור.

לדעת ר' יאשיה צד הציבור מכריע ולכן הקרבן דוחה את השבת, ואילו לדעת ר' יונתן צד היחיד מכריע ולכן אין הקרבן דוחה את השבת.

ד) עולת העוף

לפי שנאמר "עולה", שומע אני אפילו עולת עוף במשמע (שטעונה נסכים), תלמוד לומר "מן הבקר או מן הצאן", דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר "זבח", ועוף אינו זבח. (מנחות ז, ב)

ר' יאשיה מצרף את כל סוגי העולות לכלל אחד, וממילא לדעתו המלה "זבח" כוללת גם את עולת העוף, ואילו ר' יונתן רואה בסוגים השונים פרטים נפרדים, כך ש"זבח" כולל רק את הסוג הנשחט.

ה) תשלומי חומש

ויסף חמישיתו עליו – שיהא הוא וחומשו חמישה, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: "חמישיתו" – חומשו של קרן. (ב"מ נד, א)

ר' יאשיה מצרף את הקרן והחומש לתשלום כללי אחד, כך שהחומש מחושב ביחס לשניהם כאחד ("מלבר"), ואילו ר' יונתן רואה אותם כשני פרטים נפרדים, כך שהחומש מחושב רק ביחס לקרן ("מלגיו").

ו) דיני עגלה ערופה

אשר לא יעבד בו ולא יזרע – לשעבר, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: להבא. להבא דכולי עלמא לא פליגי (שאסור לעבוד בה)... כי פליגי לשעבר. (סוטה מו, ב)

לדעת ר' יאשיה יש לראות את כל רצף הזמן כיחידה אחת, ולכן הכתוב "אשר לא ייעבד בו ולא יזרע" כולל את העבר והעתיד כאחד, ואילו לדעת ר' יונתן יש להתייחס לעבר ולעתיד כשתי יחידות זמן נפרדות, וממילא מדובר באיסור המתייחס לעתיד בלבד.

ז) "מערבין לקרנות"

ולקח מדם הפר ומדם השעיר – שיהיו מעורבין (בעת ההזאה על קרנות המזבח), דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. (יומא נז, ב)

לדעת ר' יאשיה הנתינה על קרנות המזבח מדם הפר ומדם השעיר היא עלידי ערבובם יחד, ואילו לדעת ר' יונתן הנתינה היא מכל אחד מהדמים בנפרד.

ח) גדול הבא על הקטנה

ומתו גם שניהם – עד שיהיו שוין כאחד (שניהם גדולים), דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: "ומת האיש אשר שכב עמה לבדו". (קידושין י, א)

לדעת ר' יאשיה חיוב המיתה חל על צירוף שני החוטאים כאחד, ולכן בגדול הבא על הקטנה שניהם פטורים, שכן אין העונש יכול לחול על הגדול בלבד; ואילו לדעת ר' יונתן חיוב המיתה חל על כל אחד מהם בנפרד, ולכן הגדול חייב מיתה לבדו.